

Perhepalvelijat Ja Heidän Asemansa

Kirj. Mary Niemi

VUODEN 1930 sensuksen mukaan Yhdysvalloissa työtätekevän väestön lukumäärä oli 48,842,589, josta 3,010,546 oli varsinaisia perhepalvelijoita. Perhepalvelijoiden lisäksi työskentelee hotelleissa 1,354,462 ja pesulaitoksissa lähes puoli miljoonaa. Nykyään, kun paljon rikkaita asuu hotelleissa, suorittavat ainakin osan perhepalvelijoiden töistä hotelli- ja pesulaitostyöläiset. Perhepalvelijat ovat enimmäkseen Europasta tulleita; jotkut hyvinkin takaperoisista maista, joissa ei ole annettu naiselle minkäänlaista arvoa. Melkeimpä voisi sanoa, että he ovat olleet lapsen asemassa, sillä miehet ovat sanoneet mihin asioihin naiset saavat puuttua ja mihin ei. Ei siis ole ollenkaan ihme, että sellaisista olosuhteista tänne tultuaan perhepalvelijat ovat hyvinkin kuuliaisia ja mukautuvaisia puutteellisimpiinkin oloihin.

Joutuessaan vieraisiin olosuhteisiin monet valtaa ensin koti-ikävä. Tällöin pidetään päämääränä sitä, että saataisiin ansaituksi rahaa sen verran kuin tarvitaan mahdollisimman pikaisessa kotimaahan palaamisessa. Sellaiset, joilla ei ikävä ole niin pakoittavana tuskana, taas ajattelevat koota pienen talon hinnan ja sitten vasta palata kotiinsa, jos sellainen sattuu olemaan. Useammalla kuitenkin vain on päämääränä saada rahaa ja mahdollisimman nopeasti. Ajatus, että Amerikassa kaikki rikkuvat tuossa tuokiassa, on ollut aivan yleinen yli Europan.

Tällaisilla ajatuksilla varustettu henkilö luonnollisesti koettaa tehdä työtä mahdollisemman paljon, olla kuuliainen ja kaikin tavoin isännälle mieliksi, että saa pitää työpaikkansa. Kielentaitamattomuus tuottaa vaikeuksia työpaikan haussa. Myöskin siinä kuuluu aineellisesti, joten sekin pakoittaa pysymään paikoillaan. Onhan yleisesti tunnettu, että Euroopassa opetetaan, vallankin perhepalvelijat, turhanaikaiseen kohtelaisuuteen, jopa joskus aivan naurettaviinkin tapoihin. Siitä johtuukin, että perhepalvelijat, jotka ovat olleet tässä toimesa Europassa, ovat hyvinkin haluttuja täällä. Se tyydyttää mainiosti kohtelaisuutta himoitsevaa tämän maan herrasväkeä. Samoin myös se, että europolaiset perhepalvelijat ovat työhönsä perehtyneitä. Onhan luonnollista että sellaisen, jolla on jo käsitys mitä taloudessa tulee tehdä, on helpompi saada tottumaan talon tapoihin kuin sellaisen, jolla ei ole pienintäkään aavistusta taloudenhoidosta. Ei ainakaan siinä muodossa kuin sitä täällä vaaditaan.

Olot ennen

Vertaillaessa perhepalvelijain nykyistä asemaa siihen, mitä se oli noin kaksikymmentä vuotta sit-

ten, täytyy sanoa, että heidän asemansa on parantunut paljon; jos emme ota tätä viime vuotta huomioon, jolloin se on mennyt huimaavasti taaksepäin tämän yleisen lamaannuksen takia. Esimerkiksi, parikymmentä vuotta sitten täytyi palvelustyön nousta maanantaiaamuna niin aikaisin ylös, että kello kahdeksaan mennessä oli pyykki pesty ja laitettu kuivamaan ja vielä sen lisäksi aamiaisen valmiina. Sitten oli kiireesti siistittävä talo, laitettava päivällinen ja vielä ehdittävä silittämään iltapäivällä seuraavan päivän avuksi. Silloin ei ollut pyykkikoneita ei sähkösilitysrautoja muualla kuin ehkä rikkaimmissa perheissä. Käsin täytyi pestä raskaimmatkin vaatteet. Henkilö, joka on joskus silittänyt "kuumilla" raudoilla, tietää, että se ei ole mitään leikin tekoa, vallankaan kesäkuumalla. Jos tyttöillä oli iltapäivällä vähän joutoaikaa, täytyi heidän tehdä käsitöitä taloon.

Siihen aikaan oli myös yleisenä tapana kannuttaa marjoja ja kasviksia talven varalle, sillä silloin ei ollut tuoreita kasviksia saatavana ympäri vuoden, kuten on nykyään. Tämä tietysti lisäsi työlle äärettömästi työtä, vaikka talon emäntä oli olevinaan siinä toimessa apuna. Kaikkien talojen emännät eivät tosin halunneet olla näin "avulialta." Kokemukseni perusteella voin sanoa, että heidän apuna olemisensa on usein enempi haitaksi kuin hyödyksi. Olipa vielä tapana tytön viedä painavat matot ulos kerran viikossa, hakata ja puistella ne. Niiden käsittely ei suinkaan ole mitään naisille sopivaa, mutta koska heillä oli tottumusta raskaaseen työhön, tekivät he sen. Vapaapäivä tavallisesti annettiin palvelijalle kahdesti viikossa, torstaina ja sunnuntaina iltapäivä. Tämä tapa ollen erilainen eri paikkakunnilla.

Teknikan vaikutus

Nykyään on tilanne toisenlainen. Koneiden käytäntöönotto kotitaloudessa on suuresti helpottanut palvelijoiden tehtäviä. Sähköluuta on tehnyt huoneiden siistimisen huokeammaksi ja samalla terveydenkin kannalta katsoen turvallisemmaksi. Samoin ovat pyykinpesukoneet, mankelit ja sähkösilitysraudat tulleet yleisesti käytäntöön. Ompa koikeiltu astianpesukonettakin, mutta huonolla menestyksellä, sillä hienoille astioille se on liian ankaraa leikkiä.

Onhan ymmärrettävää, että tällainen töiden huojennus on myös johtanut palvelijoiden vähentämiseen, koska kerran koneen avulla yksi henkilö voi suorittaa paljon enemmän työtä kuin ennen kyettiin käsin suorittamaan. Maailmansodan aikana varsinaisesti alettiin vähentämään palvelijoita, johtuen

se osittain ehkä silloisesta ylellisyysverosta, jota perheiden täytyi maksaa palvelijoiden lukumäärän perusteella. Huomattuaan tulevansa toimeen vähemmällä palvelijamäärällä, eivät rikkaat luonnollisestiikaan olleet halukkaita pitämään heitä liikaa. Näihin aikoihin myös alettiin ottamaan suuremmissa määrässä parikuntia palvelukseen, sillä huomattiin, että on helpompi kiristää mieheltä ja naiselta se sama työmäärä, minkä kolme tai neljä naispalvelijaa teki ennen. Rikkaiden muuttaminen apartmentitaloihin on myös ollut huomattavana tekijänä palvelijoiden vähentämiseen, sillä suurissa, vanhan aikaisissa yksityistaloissa asuttaessa oli pakko pitää useampia palvelijoita. Samalla se on myös vähentänyt palvelijoiden jalkavaivoja, poistamalla sen väsyttävän rappujen ylös ja alas juoksemisen. Työpäivä ei ole tosin lyhentynyt, vaan päinvastoin ehkä pidentynyt, sillä myöhäiset illalliset ovat tulleet yleisemmin tavaksi. Pyykinpesua vaaditaan enää vain harvoissa paikoissa palvelijalta. Sen käy joku ulkopuolinen pesemässä, mikä onkin suuri huojennus palvelijalle. Jos perheessä on vain yksi palvelija, saa hän kaksi iltapäivää viikossa vapaata. Mutta jos on useampia palvelijoita, niin silloin saa ainoastaan yhden vapaapäivän viikossa, poikkeuksia ja eri paikkakunnilla vallitsevia tapoja lukuunottamatta.

Viime aikoina on tullut tavaksi pitää palvelijaa vain määrätty tunnit päivässä. Tämän tosin tekevät sellaiset pikkurikkaat, joilla ei ennenkään ole ollut muuta kuin yksi palvelija. Tällä tavoin he säästävät vuoden mittaan sievoisen summan itselleen. Tähän työhön antautuvat enimmäkseen naimisissa olevat ja kotona asuvat naiset, sillä vain heidän kannattaa tehdä niin halvalla työtä, kuin mitä niissä paikoissa maksetaan. Tämä menetelmä lisää paljon työttömien armeijaa palvelijain keskuudessa.

Maailmankatsomus.

Mitä taas tulee palvelijoiden maailmankatsomukseen, se on, poikkeuksia lukuunottamatta, hyvin suppeaa. Tähän on syynä heidän työnsä yksipuolisuus tai paremmin sanoen se, että he eivät joudu työstään kosketuksiin talon ulkopuolella tapahtuvien asioiden kanssa. Syynä on myös työpäivän pituus. Lisäksi suuri osa heistä on vielä uskonnon kahleissa, etenkin katollilaiset. Saadessaan asua siedettävissä huoneissa, syödä samaa ruokaa talonväen kanssa, heille usein kehittyi se luulo, että taitavat sittenkin kuulua perheeseen. Ovatpa joskus

ylpeitäkin siitä, että saavat olla rikkaiden orjina; vallankin, jos ne rikkaat sattuu olemaan tavallista kuuluisampia. Tämä kaikki täytyy ottaa vain siltä kannalta, että se on ympäristön aikaansaama tulos. Palvelijat joutuvat kaiken päivää kuuntelemaan tyhjiä, joutavia, järjettömiä ja turhamaisen teeskenneltyjä juttuja, joten ei ole ollenkaan ihme, vaikka palvelijoilla on samanlaiset jutut, kun menevät ulos tuttaviaan tapaamaan, etenkin naisilaisia, jotka luulevat, että tässä maailmassa on kaikki niinkin ollakin pitää. Luokkatietoisuus vasta kitkee näitä tapoja pois.

Ainakin tähän asti on palvelijoiden järjestäminen ollut vaikeaa ja sitkeyttä kysyvää työtä. Tätä vaikeuttaa olosuhteiden ja palkkojen erilaisuus. Yksi saa paljon vanhoja vaatteita, toinen saa dollarin tai viisi lisärahaa silloin tällöin tai ylimääräisen vapaapäivän. Tämä tavallaan synnyttää heissä tyytymättömyyttä ja he ajattelevat, "mitä minä tässä rupean turhiin hommiin, tulenhan minä näinkin toimeen ja saan rahaa", ja niin he sulkevat korvansa kokonaan henkilölle, joka puhuu heille järjestymisen tärkeydestä. Tällaisia "lampaista" todella löytyy vielä paljon. Onhan niitä "puolensakin" pitäviä palvelijoita, jotka koettavat tapella yksilöinä työnantajia vastaan ja ovatpa menneinä aikoina saaneetkin joitkin parannuksia itselleen. Mutta unioon järjestäytyminen on vastenmielinen asia, siihen ei ole "selkärankaa". He eivät näytä käsittävän sitä, että joukkoina taistellen he voivat tulevaisuudessa taata itselleen jokapäiväisen leivän, eikä yksilöinä. Nyt, jos koskaan, olisi järjestön olemassaolo tarpeen. Häpeä tunnustaa, että nykyään ei kuulu palvelijoita järjestöön jäsenenä muuta kuin pieni murtoosa. Yksilöinä emme saa mitään aikaan, vallankaan tällaisena työtöomyuden aikana, jolloin on miljoonat odottamassa työtä, sillä niin pian kun alamme nuri-semaan, annetaan meille palkka käteen ja toinen ottaa tilamme.

Nyt todellakin olisi jo aika alkaa tarkemmin ajattelemaan asemaamme ja sitä mitä voisimme tehdä sen parantamiseksi. Pois velttous. Ruvetkaamme käsikädessä rakentamaan onnellisempaa yhteiskuntaa tämän mädänneen ja kurjan yhteiskunnan tilalle; sellainen jossa ei enää tarvita palvelijoita tekemään tätä hyödytöntä työtä, jossa meidän ei enää tarvitse kuunnella orjavoudin käskyjä ja nähdä niiden tylyjä katseita. Olkoon tunnustaukseemme: "Kaikki perhepalvelijat yhteen suureen unioon I.W.W:hen".

